DERKACZ W MAGURSKIM PARKU NARODOWYM

Derkacz, należący do rodziny chruścieli, jest jednym z kilku gatunków ptaków uznanych za zagrożone w skali globalnej. Skryty tryb życia oraz trudności w jego obserwowaniu sprawiają, że jest on jednym z najmniej poznanych, a jednocześnie najintensywniej badanych gatunków w Europie. Naturalnym środowiskiem występowania derkaczy są tereny otwarte, łąki i turzycowiska w dolinach rzecznych. Niekiedy można je spotkać również na polach uprawnych. W ostatnich kilkudziesięciu latach nastąpił gwałtowny spadek liczebności derkacza, obserwowany zwłaszcza w Europie Zachodniej. Główną przyczyną tego procesu jest zmniejszająca się liczba odpowiednich dla niego siedlisk oraz utrata lęgów związanych głownie z intensyfikacją rolnictwa. Polska natomiast jest tym krajem, gdzie liczebność ptaków utrzymuje się na tym samym wysokim poziomie, a nawet obserwowany jest nieznaczny wzrost.

Badania liczebności i rozmieszczenia derkaczy w Magurskim Parku Narodowym zostały przeprowadzone metodą nocnych nasłuchów i kartowania odzywających się samców, na

podstawie azymutów z wyznaczonych na mapie punktów wzdłuż określonych tras. Wszystkie odnotowane samce były naniesione na mapy w skali 1: 10 000. Kontrole były przeprowadzane od połowy maja do końca czerwca od 1 do 3 razy na każdej powierzchni badawczej w godzinach od 22^{00} do 4^{00}, gdyż wtedy przypada okres największej aktywności głosowej samców. Nasłuch prowadzony był w bezwietrzne, bezdeszczowe noce z punktów łatwo odnajdywalnych na mapie (przydrożne kapliczki, mosty, skrzyżowania dróg, zakręty dróg).

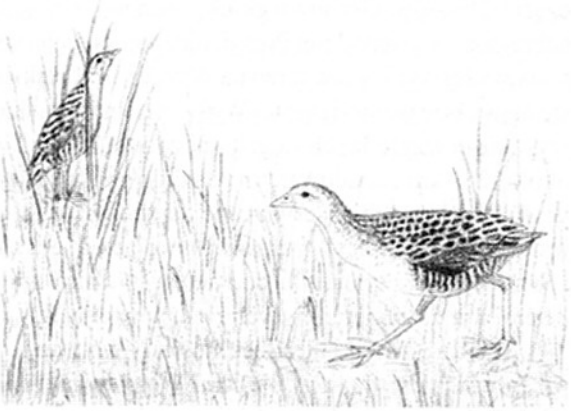

Derkacze
Rys. Monika Szulc

Obszar badań podzielony został na pięć odizolowanych od siebie powierzchni łąk znajdujących się w południowej części Parku. Są to tereny nie użytkowane lub użytkowane ekstensywnie po byłych miejscowościach: Żydowskie, Rozstajne, Nieznajowa, Ciechania, oraz fragment łąk przy Hucie Krempskiej, leżących w graniach Parku. Łącznie powierzchnia badań objęła około 1000 ha łąk. Specyfika tego środowiska polegała na tym, iż znajduje się ono na znacznej wysokości nad poziomem morza (od 500 do 700 m n.p.m.), w środkowej części Beskidu Niskiego. Występują tu głębokie doliny rzeczne o dość dużym nachyleniu stoku.

Liczebność derkaczy w trakcie badania wyniosła 43 odzywające się samce, co daje zagęszczenie około 4 samce na 100 ha. Największe zagęszczenie przypadło na łąki Ciechani około 4 samce na 100 ha, natomiast najmniejsze na łąki Rozstajnego - 2 samce na 100 ha. Takie zagęszczenie jest dosyć wysokie w porównaniu z innymi obszarami.

Przeważająca liczba osobników skupia się wzdłuż strumieni lub w niewielkiej od nich odległości. Derkacze unikają natomiast wyższych partii stoku. Związane jest to zapewne z wyższą a jednocześnie niezbyt gęstą roślinnością rosnącą wzdłuż rzek. Kilka osobników znajdowało się w bezpośrednim sąsiedztwie gospodarstwa na obszarze porośniętym pokrzywą.
Badania przeprowadzone w 2003 roku będą kontynuowane w następnym sezonie lęgowym. Natomiast monitoring liczebności populacji powinien być prowadzony w Magurskim Parku Narodowym co kilka lat.

Daniel Skórski